

Študijná príručka: Južná Európa

Táto príručka je navrhnutá tak, aby preverila a prehĺbila vaše vedomosti o geografii, histórii, hospodárstve a kultúre štátov južnej Európy na základe poskytnutých materiálov.

Kvíz: Overenie vedomostí

Odpovedzte na nasledujúcich desať otázok v rozsahu 2 – 3 viet. Odpovede musia vychádzať výlučne z poskytnutého textu.

1. Opíšte hlavné geografické črty južnej Európy vrátane jej polostrovovej a podnebia.
2. Čo je charakteristické pre najvyspelejšie hospodárske regióny južnej Európy, konkrétne severné Taliansko a severovýchodné Španielsko?
3. Vysvetlite historický význam Grécka a Ríma pre európsku civilizáciu.
4. Porovnajte hospodárstvo Portugalska a Španielska a pre každý štát uveďte jeden kľúčový exportný produkt.
5. Vymenujte tri miništáty južnej Európy a uveďte primárny zdroj príjmov pre dva z nich.
6. Opíšte fyzickú geografiu Talianska s dôrazom na hlavné pohoria, nížiny a sopečnú činnosť.
7. Aký je význam vegetácie zvanéj „macchie“ v južnej Európe?
8. Vysvetlite unikátne štátne zriadenie Andorry.
9. Aké sú hlavné lákadlá pre turistov navštevujúcich Grécko, okrem jeho pláží?
10. Charakterizujte národnostné zloženie Španielska a jazyky, ktorými sa tam hovorí.

Kľúč správnych odpovedí

1. Štáty južnej Európy ležia na troch veľkých polostrovoch: Pyrenejskom, Apeninskom a Balkánskom. Prevažuje tu hornatý povrch a subtropické podnebie s teplými, suchými letami a miernymi, daždivými zimami. Tento región leží na styku litosférických dosiek, čo spôsobuje zemetrasenia a sopečnú činnosť.
2. Najvyspelejšími regiónmi sú sever Talianska (mestá Miláno, Janov, Turín) a severovýchod Španielska (Barcelona). Pre tieto oblasti je charakteristický strojársky priemysel, najmä výroba automobilov. V severnom Taliansku je sústredená väčšina priemyselnej produkcie štátu a sú tu aj dobré podmienky na poľnohospodárstvo.
3. Grécko a Rím stáli v staroveku pri zrode demokracie a prvých štátnych zriadení v Európe. Staroveké Grécko sa považuje za kolísku európskej kultúry a vzdelanosti. Na území Talianska sa v staroveku rozprestieralo jadro silnej Rímskej ríše, z ktorej sa zachovalo množstvo pamiatok.
4. Španielsko má významnú produkciu olivového oleja, v ktorej je na prvom mieste na svete. Portugalsko je najväčším svetovým vývozcom korku a je známe výrobou portského vína. Oba štáty pestujú citrusové plody a po vstupe do EÚ sa ich ekonomika stala dynamickejšou.
5. Tri miništáty sú Andorra, San Maríno a Vatikán. Príjmy San Marína pochádzajú najmä z cestovného ruchu, predaja suvenírových mincí, poštových známok a remeselnej výroby. Hlavným zdrojom príjmov Vatikánu je takisto cestovný ruch, najmä pútnický, a tiež razenie mincí a vydávanie známok.
6. Povrch Talianska tvoria Apeninské vrchy prechádzajúce stredom polostrova a Alpy na severe, medzi ktorými leží úrodná Pádská nížina. Krajina je postihovaná zemetraseniami a sopečnou činnosťou, s aktívnymi sopkami ako Vezuv, Etna a Stromboli. Na taliansko-francúzskej hranici sa nachádza najvyšší vrch Európy, Mont Blanc.
7. Macchie je krovinatý porast, ktorý vznikol na miestach pôvodných lesov v krajinách južnej Európy. Pôvodná vegetácia lesnatých porastov bola v minulosti vyrúbaná alebo zničená častými požiarimi.
8. Andorra je kniežatstvo pod spoločnou vládou francúzskeho prezidenta a katalánskeho biskupa. V skutočnosti však vystupuje ako nezávislý štát, pretože na jeho čele stojí volená rada.

9. Grécko láka návštevníkov pamiatkami minojskej, mykénskej a antickej gréckej kultúry. Medzi najnavštevovanejšie miesta patria Atény s Akropolou, Delfy so starovekou veštiarňou, Olympia ako centrum starovekých olympijských hier, a Meteora, skalné mesto s klášťormi.

10. Španielsko je mnohonárodnostný štát, kde tri štvrtiny obyvateľstva tvoria Španieli, a zvyšok najmä Katalánci a Galícijsčania. Úradným jazykom je španielčina, no používajú sa aj regionálne jazyky ako katalánčina, galícijsčina, baskičtina a arančina.

Otázky na zamyslenie (esej)

1. Analyzujte ekonomické rozdiely v rámci južnej Európy so zameraním na priepasť medzi severom a juhom v Taliansku a na celkový hospodársky vývoj štátov ako Španielsko, Portugalsko a Grécko po vstupe do EÚ.
2. Diskutujte o úlohe cestovného ruchu v ekonomikách juhoeurópskych krajín. Ako prírodné podmienky a historické dedičstvo prispievajú k úspechu tohto odvetvia?
3. Preskúmajte vplyv geografie na vývoj spoločností v južnej Európe, pričom zohľadnite faktory ako hornatý terén, pobrežia, podnebie a tektonickú aktivitu.
4. Porovnajte národnostnú identitu a jazykovú rozmanitosť Španielska a Talianska s odkazom na informácie o regionálnych jazykoch a historickom delení.
5. Na základe poskytnutého textu zhodnoťte tvrdenie: „História južnej Európy, od antických civilizácií po éru objavov, naďalej formuje jej moderný charakter a výzvy.“

Slovník kľúčových pojmov

Pojem	Definícia
Akropola	Vyvýšená antická časť Atén, ktorá sa týči nad mestom a tvorí ju niekoľko stavebných pamiatok. Dominantou areálu je Parthenón.
Alpy	Vysoké pohorie na severe Talianska, ktoré tvoria vysoké štíty, horské rieky, ľadovce a jazerá. Mont Blanc, najvyšší vrch Európy, leží na taliansko-francúzskej hranici.
Andalúzska nížina	Nížina rozkladajúca sa na juhu Španielska.
Apeniny	Pohorie, ktoré prechádza stredom Apeninského polostrova v Taliansku a je tvorené prevažne bezlesnou krajinou s krovinatými porastmi (macchie).
Armilárna sféra	Staroveký prístroj na meranie polohy hviezd, ktorý je zobrazený na štátnom znaku Portugalska.

Baleárske ostrovy	Súostrovie patriace Španielsku v Stredozemnom mori, zahŕňajúce ostrovy Malorka, Menorka, Ibiza a Formentera.
Gibraltár	Britské závislé územie nachádzajúce sa na juhu Pyrenejského polostrova, známe vápencovou skalou (Skala alebo Tarikova skala).
Herkulove stípy	Symbol na erbe Španielska, ktorý predstavuje dva výbežky – Gibraltár a Ceutu.
Korintský prieply	Prieply vybudovaný koncom 19. storočia, ktorý pretína Korintskú šiju v Grécku a skracaie námornú cestu z Iónskeho do Egejského mora.
Macchie	Krovinaté porasty, ktoré vyrástli na mieste pôvodných lesov v krajinách južnej Európy po tom, čo boli vyrúbané alebo zničené požiarimi.
Meseta	Náhorná plošina, ktorá tvorí väčšinu povrchu Španielska.
Monte Titano	Vrch, ktorý je dominantou San Marína. Na jeho troch vrcholoch stoja tri hrady: Guaita, Cesta a Montale.
Pádska nížina	Úrodná, poľnohospodársky využívaná nížina na severe Talianska, ktorú tvoria naplaveniny rieky Pád.
Paella	Typické španielske jedlo z ryže, podobné rizotu.
Parthenón	Hlavný chrám starovekých Atén postavený v 5. storočí pred n. l. a zasvätený bohyni Aténa.
Pyreneje	Významné pohorie na severovýchode Španielska, tvoriace hranicu s Francúzskom.

Švajčiarska garda	Najmenšia armáda na svete, ktorej úlohou je ochrana hlavy katolíckej cirkvi. Oficiálne vznikla 22. januára 1506.
Vezuv	Sopka nachádzajúca sa pri meste Neapol v Taliansku.